

Vastaus valtuustoaloitteeseen 8/2019: Kirkkonummelle merellinen strategia, kv

Kunnanhallitus 20.11.2023 § 398

753/10.03.01.02/2023

Valmistelija	Yhdyskuntatekniikan johtaja Anna-Kaisa Kauppinen, elinvoimapäällikkö Susanna Hyvärinen, kunnanarkkitehti Tero Luomajärvi, asemakaavapäällikkö Simon Store, maankäyttöinsinööri Aija Aunio, kunnangeodeetti Otso Kärkkäinen, nuoriso- ja liikuntapäällikkö Päivi Sorvari, etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi , puh. 09 29671 (vaihte)
Päätösehdotus	Kunnanjohtaja Sailas Virpi Kunnanhallitus päättää antaa alla olevan selvityksen vastauksena valtuustoaloitteeseen 8/2019 ja esittää kunnanvaltuustolle, että se merkitsee vastauksen tiedoksi ja pitää vastausta riittävänä ja aloitetta loppuun käsiteltynä.
Päätös	Kunnanhallitus päätti yksimielisesti ehdotuksen mukaisesti.
Selostus	<p>Kirkkonummen kuntastrategian uudistamistyö on käynnissä. Strategiaa koskeva kysely kuntalaisille ja kunnassa toimiville yrityksille järjestettiin keväällä 2023, ja kyselyn tuloksia esiteltiin kunnanvaltuuston strategia- ja talousseminaarissa 29.5.2023. Vastauksissa kysymykseen tärkeimmistä asioista tai teemoista, joita kunnan ensisijaisesti tulisi kehittää, palveluiden jälkeen seuraavaksi tärkeimmäksi kohteeksi koettiin luonnon ja ympäristön vaaliminen sekä ulkoilu- ja retkeilymahdollisuuksien kehittäminen. Meren ja vesistöjen saavutettavuuteen oltiin keskimääräistä tyytymättömämpiä ja niihin toivotaan parannusta. Tulosten perusteella voimmekin odottaa, että meren ja rantojen saavutettavuus, virkistysmahdollisuudet ja matkailun kehittäminen tulevat olemaan merkittävä osa strategiatyötä.</p> <p>Strategian valmistelutyössä merellisyys voidaan parhaimmillaan nähdä kiinteänä osana kunnan asukkaiden arkista viihtyisyyttä, helposti saavutettavaa lähiluontoa ja hyvinvointia lisääviä palveluita. Palvelut puolestaan lisäävät yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta, ehkäisevät syrjäytymistä ja lisäävät asukkaiden aktiivista arkea. Lisäksi edellä mainittujen palvelujen kehittäminen tuo merellisen elämäntavan mahdollisuuden kaikille kuntalaisille.</p> <p>Kunnan maanomistus ja nykyiset meriluontoon tukeutuvat palvelut</p> <p>Kuten valtuustoaloitteessa todetaan, meren ja muiden vesistöjen saavutettavuuden kannalta yhteistyö kunnan ja yksityisten sekä kuntamaanomistajien kanssa on avainasemassa. Kunnan oma maanomistus tuo kuitenkin joustavuutta sekä maankäyttöratkaisujen että hankkeiden toteutusaikataulujen suhteen. Kirkkonummen kunta omistaa ranta- ja vesialueita Porkkalanniemellä, Hilan Linlossa, Kantvikissa sekä itäisellä Kirkkonummella Sundsbergin ja Sarvvin alueilla.</p> <p><u>Kantvikin suunnalla</u> Hupisaaressa ja Kasabergetin itäpuolella kunta omistaa rantaviivaa yhteensä noin 1,5 km. Hupisaaressa sijaitsee purjehdusseuran ylläpitämä pienvenesatama sekä yksityisen ylläpitämä kahvila. Kasabergetin alueella ranta on vuokrattu purjehdusseuralle</p>

lyhyellä vuokrasopimuksella. Kyseinen ranta sijoittuu kaavoitusohjelmassa olevalle Jollarannan asemakaava-alueelle.

Itäisellä Kirkkonummella kunta omistaa Espoonlahden rantaviivaa noin 2,4 km. Kunnan rannat on Kartanonrannan ja Sarvvikin asemakaavoissa osoitettu lähivirkistysalueiksi. Kartanonrannassa sijaitsee Sundsbergin Kartanonrannan asukasyhdistyksen ylläpitämä uimaranta, Sarvvikissa sijaitsee myös pieni epävirallinen uimapaikka ja yksityinen pienvenesatama, jossa mm. pienimuotoisia ravintolapalveluja. Majvikissa on mm. yksityinen kokous- ja kongressihotelli.

Etelämpänä Espoonlahden rannalla, asemakaava-alueiden ulkopuolella, kunnan maanomistus on erittäin vähäinen. Långvikissa sijaitsee kunnan uimaranta ja Medvastössä mm. lintutorni sekä yhdistyksen ylläpitämä melontakeskus.

Eteläisellä Kirkkonummella kunta omistaa rantoja Linlossa, Lillkanskogissa, Nedergårdissa sekä Porkkalanniemellä. Lisäksi kunta omistaa Små Mickelskären-saariryhmän Porkkalanniemen itäpuolella sekä vesialueita ja pienempiä saaria ja luotoja.

Lillkanskogissa sijaitsee kunnan omistama entinen kesäsiirtola. Porkkalanniemellä on yksityisen ylläpitämä Porkkala Marinan pienvenesatama sekä Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen (UUVI) toimesta hoidettavia virkistysalueita, kuten Pampskatan.

Porkkalanniemen luonnonsuojelu-, virkistys- ja retkeilyalueilla valtiolla, Vantaan kaupungilla, Helsingin kaupungilla ja Nurmijärven kunnalla on merkittävä maanomistus. Porkkalanniemellä sijaitsee mm. suosittu retkeilysatama Lähteelä, joka on Helsingin kaupungin omistuksessa, Vantaan omistama Vetokannaksen alue ja Nurmijärven omistama Läduvik Tullandintien varrella. Espoon kaupunki omistaa itäisellä Porkkalanniemellä sijaitsevan Väransbyn virkistysalueen. Yhteistyötä virkistyspalveluiden ylläpitämisessä ja kehittämisessä tehdään UUVIn kautta. Yksityisten palveluntuottajien palveluita tarjoavat muun muassa edellä mainittu Kokous- ja kongressihotelli Majvik, Långvikin kyläkauppa, Porkkala Marina, Porkkala Cafe sekä Porkkalanniemen ja Linlon läheisyydessä sijaitsevat Kotieläintila Rehndahl ja Maatilapuoti. Kantvikissa sijaitsee Cafe Purje. Lisäksi kirkkonummelaiset yksityiset palveluntuottajat tarjoavat erilaisia majoitus-, metsästys-, retkeily-, opas- ja luontopalveluita. VisitKirkkonummi-sivustolle ja kunnan tapahtumakalenteriin on koottu yksityisiä toimijoita ja palveluita.

Kunnan maanomistus meren rantavyöhykkeellä on esitetty tämän pykälän oheisaineistossa.

Merellisen virkistäytymisen ja matkailun edistämisessä huomioitavaa

Lähimatkailun suosio on kasvanut viime vuosina. Kotimaan matkailu on ollut viime vuosia reippaassa kasvussa ja merellisyys on huomioitu uusin tavoin matkailussa.

Euroopassa pohjoiset rannikkoalueet ovat suosittuja vierailukohteita. Myös pääkaupunkiseudulla on alettu hyödyntämään aiempaa enemmän merellistä ympäristöä. Pääkaupunkiseudulla on avattu ennen suljettuina olleita saaria, rantareittejä on kehitetty ja tapahtumiin on otettu merellisyyttä mukaan. Esimerkiksi Espoossa on kehitetty Pentalan saaren ja saaristomuseon toimintoja ja Helsingissä avatussa Vallisaaressa

järjestettiin Helsinki Biennaali vuonna 2023 (https://vallisaari.fi/fi_FI/biennaali-2023). Lisäksi esimerkiksi museot ovat nostaneet Suomen länsirannikolla teemakseen merellisen matkailun museokorttia hyödyntäen, jossa matkailureitti kulkee Kristiinankaupungista Pietarsaareen. Merellisen reitin aikana voi tutustua UNESCO:n maailmanperintökohteisiin, puutalokortteleihin, taidemuseoihin sekä muihin matkan varrella oleviin historiallisiin kohteisiin (https://museot.fi/kulttuurikierros/index.php?kk_id=48).

Merellistä matkailua kehitettäessä on huomioitava paikallisten asukkaiden, kesäasukkaiden, jopa eri teollisuuden alojen sekä myös ympäristönsuojelun tarpeet. Matkailun kehittämisessä tärkeää on huomioida, että rannikkoalueiden ekosysteemi on usein hyvin herkkä. Keskeistä on yhteensovittaa eri tahojen tarpeet kestäväällä tavalla. Merellisen matkailun kehittämisessä korostuu kestävä ja vastuullinen matkailuliiketoiminnan kehittäminen ja sidosryhmäyhteistyö.

Veden äärelle matkataan hakemaan elämyksiä, kohtaamaan luonto tai ainutlaatuiset maisemat. Myös kulttuuri- ja muut aktiviteetit ovat syitä matkustaa meren äärelle. Vesi elementtinä ja toimintaympäristönä on erittäin vetovoimainen ja haasteena onkin nimenomaan alueiden vastuullinen käyttö ja sen kantokyvyn huomioiminen. Matkailutoimijoille erilaiset turvallisuusnäkökohdat, sääntelyn tuomat rajoitukset, resurssikysymykset sekä paikoitellen myös saavutettavuusongelmat ovat tekijöitä, jotka kehittämisessä on hyvä huomioida. Merellisillä kohteilla rannikolla ja saaristossa on omat erityispiirteensä.

Tällä hetkellä Kirkkonummen keskeisimmät merelliset luonto- ja retkeilykohteet ovat Porkkalanniemi ja Linlo. Porkkalanniemen ja Linlon kävijämäärälaskurit rekisteröivät laskurin ohitukset, joiden mukaan Porkkalanniemen virkistysalueella on vuonna 2022 ollut noin 62 000 käyntiä ja Linlossa noin 72 000 käyntiä. Kirkkonummen vesialueella on eri maanomistajien saaria ja arvokkaita retkikohteita, joissa voisi olla tulevaisuudessa matkailullista hyödyntämispotentiaalia. Tulevaisuudessa merellisiä kiinnostavia kohteita voisi sijaita myös esimerkiksi Sarvik-Sundsbergin ja Kantvikin alueilla muun muassa rantaraittien ja vesiliikenteen kehittämisen näkökulmasta. Kohteissa on matkailullista potentiaalia.

Tavarasatamat ja elinkeinoelämä

Pikkalanlahden sataman ja Kantvikin eteläsataman toiminnan turvaaminen on tärkeää kunnalle. Tavarasatamat ovat elinkeinoelämälle ja usealle kunnassa toimivalle yritykselle merkityksellinen. Satamapalvelut ovat myös vetovoimatekijä kunnan houkutellessa uusia yrittäjiä kuntaan.

Merellinen Kirkkonummi - esitys etenemispoluksi

Valmistelu esittää, että merellisyyttä painotetaan päivitettävässä kuntastrategiassa. Erillisen strategian sijasta kunnalle tärkeitä merellisiä tavoitteita edistetään kaavoitusohjelmalla ja muilla strategian toteuttamista edistävillä ohjelmilla.

Keskeisiä maankäytön suunnittelun välineitä merellisten palvelumahdollisuuksien luomiseksi ja rantojen saavutettavuuden parantamiseksi ovat tällä hetkellä vireillä oleva Kantvikin osayleiskaava sekä vuonna 2024 vireille pantava Sundsbergin osayleiskaava. Molemmissa hankkeissa mahdollistetaan asuminen ja virkistys

merenrannan tuntumassa. Parannettavien virkistyspalveluiden myötä luodaan edellytyksiä merelliseen elämäntapaan kaikille kuntalaisille.

Kantvikin suunnalla Prikinrannan ja Jollarannan asemakaavahankkeissa merelliset palvelut ja meren virkistysmahdollisuudet ovat keskeinen suunnittelutavoite. Molemmille alueille toteutetaan myös asumista meren läheisyyteen. Jollarantaan on tarkoitus toteuttaa muun muassa uusi pienvenesatama vierasvenepalveluineen. Edellisten lisäksi asemakaavan laatiminen Hupisaaren pienvenesataman alueelle on tarpeellista sataman toimintojen kehittämiseksi ja alueen avaamiseksi nykyistä paremmin myös muuhun virkistyskäyttöön. Kunnan tavoitteena on Kantvikin aluetta laajemmin koko merellisen Pikkalanlahden maankäytön kehittäminen laajemmin niin, että yksityisomistuksessa olevia ranta-alueita avattaisiin yleiseen käyttöön.

Itäisellä Kirkkonummella Sundsbergin osayleiskaavan tavoitteissa on merellisyys ja virkistys tunnistettu tärkeiksi vetovoimatekijöiksi.

Porkkalan virkistysalueiden ja saariston merkitystä virkistykselle ja matkailulle on käsitelty laajasti vuonna 2020 hyväksytyssä maankäytön kehityskuvassa. Poiketen Kantvikin ja Sundsbergin alueista, joissa virkistysmahdollisuuksien parantaminen liittyy voimakkaasti maankäytön kehittämiseen, perustuu Porkkalan arvo ja kehittämismahdollisuudet pitkälti luontoarvoihin ja yhteistyöhön kuntamaanomistajien, yhdistysten ja matkailualan toimijoiden kanssa. Porkkalan Marina on keskeinen, olemassa oleva resurssi ja paikka. On kuitenkin todettu, että voimassa oleva yleiskaava ei mahdollista palvelujen kehittämistä elinvoiman kannalta riittävästi, vaan myös täällä tarvitaan tarkempaa kaavoitusta. Kunnan maanomistuksen lisääminen alueella edistäisi kaavoituksen edellytyksiä ja alueen kehittämistä.

Järvialueiden virkistyskäytössä ja yleisesti saavutettavuudessa on myös kehittämistarpeita ja – mahdollisuuksia asukkaiden lähiliikkumisen ja virkistäytymisen parantamiseksi. Erityisesti eteläisemmällä järvialueella voimassa olevat asemakaavat osoittavat alueita yleiseen virkistykseen, mutta maat ovat monilta osin edelleen yksityisessä omistuksessa, tai kaavaan merkittyjä, rannoille vieviä reittejä ei ole toteutettu.

Matkailuelinkeinojen osalta valmistelu esittää, että päivitettävässä kuntastrategiassa kiinnitetään huomiota merellisten virkistysalueiden ja rantojen kävijäpotentiaalin hyödyntämiseen sekä saarien ja vesiliikenteen avaamista mahdollistaviin tavoitteisiin matkailuelinkeinon kehittämiseksi. Merellisyyden kehittämiseen panostaminen ja esimerkiksi saarien potentiaalin hyödyntäminen mahdollistaa monipuolisesti matkailuun liittyvän yritystoiminnan kehittymistä. Valmistelu esittää, että osana päivitettävän kuntastrategian toteuttamista laaditaan Kirkkonummen matkailun tiekartta, jossa määritellään Kirkkonummen merellisen matkailun tavoitteet, toimenpiteet, resurssointi ja mittarit.

Nykyisten asukkaiden palveluiden parantamiseksi virkistysalueiden ja rantojen kävijäpotentiaalia hyödynnetään lisäksi asukkaiden aktiivisemmän arjen kehittämiseksi. Kuntalaisia osallistetaan mm. kaavahankkeiden kuulemisissa ja asukastilaisuuksissa sekä laajemmin mm. paikkatietokyselyjen avulla.

Kirkkonummella merellisten alueiden potentiaalin kehittäminen osaksi kuntalaisten arkea ja merellisen matkailun kehittäminen edellyttää paitsi kaavoitusta ja maanhankintaa, myös liikennöintireittien,

joukkoliikenneyhteyksien ja vesiliikenteen reitistön kehittymistä kunnassa sekä yhteistyötä pääkaupunkiseudun merellisten kuntien kesken. Kehittämistyössä huomioidaan olemassa olevien merellisten kohteiden saavutettavuuden lisääminen ja kehittäminen.

Päätöshistoria

Kunnanvaltuusto 8.4.2019 § 27

Kirkkonummen Vihreä valtuustoryhmä jätti kunnanvaltuuston kokouksessa 8.4.2019 seuraavan aloitteen:

"Merenranta ja saaristo ovat upea ja potentiaalinen vetovoimatekijä Kirkkonummella, jota ei vielä ole tunnistettu ja hyödynnetty riittävästi asukkaiden hyvinvoinnin lähteenä ja osana kuntabrändiä. Merellisyys toteutuu parhaimmillaan osana kuntalaisten arkea saavutettavien virkistyspaikkojen muodossa, lähiluontona ja monimuotoisena rantaympäristöön tukeutuvina hyvinvointia lisäävinä palveluina. Merellisyys tuo myös uusia mahdollisuuksia matkailusektorin kehittämiseksi.

Useat kunnat ovat tunnistaneet merellisyyden vetovoimatekijänä ja lähteneet määrätietoisesti edistämään merellisen ympäristön saavutettavuutta.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Kirkkonummen kunnalle tehdään merellinen strategia Espoon ja Helsingin malliin. Strategiaan sisällytetään ulkoilu- ja virkistyskohteiden lisäksi lähiluonnon ja hyvinvoinnin palvelut ja niihin tukeutuva elinkeinot. Lisäksi edellytetään, että osana kunnan merellistä strategiaa asukkaita ja mahdollisia sidosryhmiä osallistetaan ideakilpailun ja kartoituksen kautta. Osana strategian laatimista kunta lähtee määrätietoisesti edistämään rantojen avautumista ja neuvottelemaan maanomistajien kanssa keinoista, joilla tavoite saavutetaan kaikkia osapuolia palvelevalla tavalla.

Kirkkonummella 8.4.2019"

Aloitteen olivat allekirjoittaneet seuraavat valtuutetut ja varavaltuutetut: Sanni Jäppinen, Krista Petäjäjärvi, Saara Huhmarniemi, Maarit Orko, Reetta Hyvärinen, Anna Kylmänen, Matti Kaurila, Timo Haapaniemi, Ville Salminen, Pekka M. Sinisalo, SusanHonka, Raija Vahasalo, Veikko Vanhamäki, Sanna Andersén, Kati Kettunen, Antti Kilappa, Irja Bergholm, Noora Piili, Elina Utriainen, Eero Lankia, Antti Salonen, Linda Basilier, Ulf Kjerin, Pirkko Lehtinen, Markus Myllyniemi, Jukka Tammi, Pekka Oksanen, Johanna Fleming, Outi Saloranta-Eriksson ja Minna Hakapää.

Päätös

Kunnanvaltuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.